
PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

III etap edukacyjny: gimnazjum

I. Znajomość powszechnej samoobrony i ochrony cywilnej.

Uczeń rozumie znaczenie powszechnej samoobrony i ochrony cywilnej.

II. Przygotowanie do działania ratowniczego.

Uczeń zna zasady prawidłowego działania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia i zdrowia.

III. Nabycie umiejętności udzielania pierwszej pomocy.

Uczeń umie udzielać pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.

1. Główne zadania ochrony ludności i obrony cywilnej. Uczeń:

- 1) omawia podstawy prawne funkcjonowania ochrony ludności i obrony cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wymienia podstawowe dokumenty ONZ regulujące funkcjonowanie obrony cywilnej w świecie.

2. Ochrona przed skutkami różnorodnych zagrożeń. Uczeń:

- 1) przedstawia typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas powodzi, pożaru itp.;
- 2) omawia zasady ewakuacji ludności, zwierząt z terenów zagrożonych;
- 3) wyjaśnia zasady zaopatrzenia ludności ewakuowanej w wodę i żywność;
- 4) charakteryzuje zagrożenia pożarowe w domu, szkole i najbliższej okolicy;
- 5) wyjaśnia, jak należy gasić zarzewie ognia;
- 6) wyjaśnia, jak należy gasić odzież palącą się na człowieku;
- 7) omawia zasady zachowania się podczas wypadków i katastrof komunikacyjnych, technicznych i innych;
- 8) uzasadnia potrzebę przeciwdziałania panice.

3. Źródła promieniowania jądrowego i jego skutki. Uczeń:

- 1) omawia wpływ środków promieniotwórczych na ludzi, zwierzęta, żywność i wodę;
- 2) wymienia sposoby zabezpieczenia żywności i wody przed skażeniami;
- 3) wyjaśnia znaczenie pojęć: odkażanie, dezaktywacja, dezynfekcja, deratyzacja;
- 4) wyjaśnia, na czym polegają zabiegi sanitarne i specjalne.

**Cele kształcenia
– wymagania
ogólne**

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe**

-
4. Oznakowanie substancji toksycznych na środkach transportowych i magazynach. Uczeń:
    - 1) wymienia rodzaje znaków substancji toksycznych i miejsca ich ekspozycji;
    - 2) rozpoznaje znaki substancji toksycznych na pojazdach i budowlach;
    - 3) wyjaśnia zasady postępowania w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznymi;
    - 4) wykorzystuje różne materiały na zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry.
  5. Ostrzeżenie ludności o zagrożeniach, alarmowanie. Uczeń:
    - 1) definiuje i rozpoznaje rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych;
    - 2) charakteryzuje zasady zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu;
    - 3) umie zachować się w szkole po ogłoszeniu alarmu.
  6. Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc. Uczeń:
    - 1) uzasadnia znaczenie udzielania pierwszej pomocy;
    - 2) omawia zasady postępowania aseptycznego i bezpiecznego dla ratownika;
    - 3) wzywa odpowiednią pomoc;
    - 4) rozpoznaje stopień zagrożenia osoby poszkodowanej i wyjaśnia zasady bezpiecznego postępowania w rejonie wypadku;
    - 5) omawia zasady zabezpieczenia miejsca wypadku;
    - 6) wyjaśnia, jak należy udzielać pomocy w wypadku drogowym, podczas kąpieli, załamania lodu, porażenia prądem;
    - 7) omawia sposób wynoszenia poszkodowanego ze strefy zagrożenia;
    - 8) rozpoznaje stan przytomności, bada oddech i tętno;
    - 9) wymienia zagrożenia dla osoby nieprzytomnej;
    - 10) układa osobę nieprzytomną w pozycji bezpiecznej;
    - 11) wykonuje samodzielnie resuscytację krążeniowo-oddechową;
    - 12) udziela pomocy osobie porażonej prądem;
    - 13) wyjaśnia, dlaczego duży krwotok i wstrząs pourazowy zagrażają życiu;
    - 14) tamuje krwotok za pomocą opatrunku;
    - 15) udziela pomocy przy złamaniach i zwichnięciach;
    - 16) udziela pomocy przy zatruciach: pokarmowych, lekami, gazami, środkami chemicznymi;
    - 17) omawia skutki działania niskiej i wysokiej temperatury na organizm ludzki;
    - 18) udziela pomocy osobie poszkodowanej przy oparzeniu termicznym i chemicznym.

ZALECANE WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI

W ramach przedmiotu *edukacja dla bezpieczeństwa* uczniowie odbywają przy-
sposobienie obronne i zdobywają umiejętności z zakresu zachowania się
w sytuacjach kryzysowych.

Zadaniem nauczyciela jest wyrabianie u uczniów nawyków oraz opanowa-
nie zasad działania ratowniczego, szczególnie z zakresu udzielania pierwszej
pomocy podczas wypadku lub innych zagrożeń.

Podczas zajęć edukacyjnych obejmujących ćwiczenia w zakresie udzielania
pierwszej pomocy i ratownictwa w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów
wskazany jest podział na grupy.

W czasie ferii letnich mogą być organizowane specjalistyczne obozy
szkoleniowo-wypoczynkowe z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa.

Na IV etapie edukacyjnym, po zrealizowaniu treści nauczania z zakresu
„Ochrona ludności i obrona cywilna”, celowe jest sprawdzenie umiejętności
uczniów w praktycznej ewakuacji z budynku szkoły.

KOMENTARZ DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ PRZEDMIOTU EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

Piotr Makowski

Potrzeba bezpieczeństwa zawsze towarzyszyła człowiekowi – jest jedną
z podstawowych potrzeb oraz niezbywalnym prawem człowieka.

W przeszłość odchodzi tradycyjne pojmowanie bezpieczeństwa utożsamiane
ze zdolnością do przeciwdziałania zagrożeniom zewnętrznym, kojarzonym
zazwyczaj z działaniami wojennymi. Współcześnie o wiele większego zna-
czenia nabiera kształcenie umiejętności radzenia sobie z wieloma zagrożenia-
mi niemającymi cech typowych zagrożeń zewnętrznych. Wskutek dynamicz-
nego rozwoju cywilizacyjnego i uprzemysłowienia stale wzrasta liczba czyn-
ników powodujących bezpośrednio zagrożenie dla zdrowia i życia człowieka.
Ponadto gwałtownie postępująca degradacja środowiska naturalnego stwa-
rza poważne zagrożenia ekologiczne. Stąd też przygotowanie społeczeństwa
do radzenia sobie w tych warunkach należy traktować jako ważne wyzwanie
dla władz, instytucji bezpieczeństwa narodowego, systemu edukacji, a na-
wet pojedynczych obywateli. Konieczna stała się zatem rewizja szkolnych

---

treści nauczania: rezygnacja z obszarów mniej istotnych i zbyt szczegółowych, z jednoczesnym położeniem nacisku na obszary o priorytetowym dla bezpieczeństwa znaczeniu.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, Ministerstwo Edukacji Narodowej w uzgodnieniu z Ministerstwem Obrony Narodowej, wprowadziło w podstawie programowej nowy przedmiot nauczania – *edukacja dla bezpieczeństwa*, zastępujący dotychczasowy przedmiot *przysposobienie obronne*. Koncepcja tego przedmiotu wyraża się w kompleksowym ujęciu zagadnień bezpieczeństwa z przeniesieniem punktu ciężkości działań edukacyjnych na problematykę zagrożeń pokojowych i sposobów zachowań w sytuacjach zdarzeń o charakterze kryzysowym, w każdym miejscu i czasie.

Treści nauczania ujęte w podstawie programowej do przedmiotu *edukacja dla bezpieczeństwa* zorientowane są zatem na wypracowanie umiejętności zachowania się w sytuacjach różnych zagrożeń takich, jak: pożary, powódzie, wypadki i katastrofy drogowe itp., które mogą zaistnieć w najbliższym otoczeniu ucznia, włączając w to umiejętność niesienia pierwszej pomocy. Dla zapewnienia wysokiej efektywności kształcenia należy dążyć do maksymalnego upracticznienia zajęć – nauczania i utrwalania umiejętności potrzebnych w codziennym życiu, w sytuacjach zagrożeń i nieszczęśliwych wypadków. Dopelnieniem treści nauczania jest problematyka funkcjonowania systemu obronności państwa, w tym Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Szkolne programy powinny uwzględniać także lokalne warunki i zagrożenia, których wystąpienie na danym terenie wydaje się najbardziej prawdopodobne.

Tak szeroki zakres tematyczny wymaga wsparcia ze strony kluczowych instytucji bezpieczeństwa – Policji, Państwowej Straży Pożarnej i Sił Zbrojnych RP. Wsparcie to winno obejmować zarówno udział w niektórych zajęciach przedstawicieli powyższych instytucji, jak i pomoc w organizowaniu pokazów wykorzystania specjalistycznego sprzętu oraz infrastruktury, a także w przygotowywaniu pomocy dydaktycznych. Stąd też wskazane jest nawiązywanie współpracy między szkołami a lokalnymi jednostkami Policji, PSP, ośrodkami szkolenia i jednostkami wojskowymi.